

**İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
EDEBİYAT FAKÜLTESİ
ARKEOLOJİ BÖLÜMÜ**

ARKEOLOJİK KAZI VE ARAŞTIRMALAR TOPLANTISI-19

13-15 NİSAN 2022

**BİLDİRİ
ÖZETLERİ**

Sempozyum hakkında detaylı bilgi için;
<https://arksempozyum-edebiyat.istanbul.edu.tr>

/iuedebiyatf

/iu_edebiyatf

/IUEdebiyatFakültesi

Düzenleme Kurulu

Doç. Dr. Aslıhan Yurtsever Beyazıt

Doç. Dr. Müjde Peker

Doç. Dr. Nurcan Kayacan

Araş. Gör. Fatih Çongur

Araş. Gör. Fatma Nihal Köseoğlu

Araş. Gör. Yasin Gökhan Çakan

**İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
EDEBİYAT FAKÜLTESİ**

**ARKEOLOJİK KAZI VE ARAŞTIRMALAR TOPLANTISI – 19
13-15 NİSAN 2022**

BİLDİRİ ÖZETLERİ

Istanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü
Arkeolojik Kazı ve Araştırmalar Toplantısı – 19

Bildiri Özetleri

Hacılar Büyük Höyük Kazıları, 2019-2021 <i>Gülsün Umurtak</i>	1
Orta Anadolu Bölgesi'nin Neolitikleşme Sürecinde Aşıklı Höyük <i>Mihriban Özbaşaran</i>	2
Perge'de 2019-2021 Yıllarında Yürütülen Çalışmalar <i>Sedef Çokay Kepçe</i>	3
Labraunda 2021 Yılı Çalışmaları <i>İpek Dağlı</i>	4
İzmir İli Nif (Olympos) Dağı Kazısı 2019-2021 <i>Müjde Peker</i>	5
Antikçağ'da Stylos ve Nif Dağı Kazı Buluntusu Stylos Örnekleri <i>Melih Gül</i>	6
2021 Yılı Karahantepe Kazı Çalışmaları <i>Necmi Karul</i>	7
Sayburç 2021 <i>Eylem Özdoğan</i>	8
Sefertepe Projesi 2021 Yılı Çalışmaları <i>Emre Güldoğan</i>	9
Kuzeybatı Anadolu'da Tarımın Başlangıcı: Barcın Höyük Bitki Kalıntıları Üzerine Bir Değerlendirme <i>Hüreyla Balcı</i>	10
Hititlerin Başkenti Hattuşa'nın Kent Topoğrafyası Projesi: Amaç, Yöntem ve İlk Sonuçlar <i>Metin Alpaslan, Fatma Kaynar Bastıcı</i>	11
Hitit Çiviyazılı Metinlerde Heykel: Krali Heykel Kültü <i>Burcu Özer</i>	12
MÖ 6. Yüzyılda Orta Anadolu <i>Okan Sezer</i>	13
Pers (Akhaemenid) Kralı I. Kserkses'in Yunanistan Seferinin Anadolu Güzergâhı <i>Büşra Hacıköylü</i>	14
Türk-İtalyan Karkamış Kazıları 2020-2021 Sezonundan Filolojik Bulgular <i>Hasan Peker</i>	15

Sırçalıtepe Kazısı 2019-2021 <i>Semra Balci, Sidar Gündüzalp</i>	16
Eşek Deresi Mağarası 2021 Yılı Çalışmaları <i>Çiler Altınbilek Algül, Orkun Kayci</i>	17
İkiztepe Kazılarının Dünü ve Bugünü <i>Ashhan Yurtsever Beyazıt</i>	18

Hacılar Büyük Höyük Kazıları 2019-2021

Gülsün Umurtak

Burdur Göller Bölgesi'nde, tarihöncesi dönemlere ait ilk araştırmalar James Mellaart tarafından 1957-1960 yılları arasında, Burdur il merkezinin 27 km. güneybatısında, Hacılar Köyü'nün sınırları içinde yer alan Hacılar Höyüğü'nün kazılması ile başlamış, Hacılar Kazıları'nın son bulmasından uzun zaman sonra, 1976 yılında aynı bölgede Prof. Dr. Refik Duru tarafından İstanbul Üniversitesi adına başlatılan ve Prof. Dr. Gülsün Umurtak'ın da tüm aşamalarında yer aldığı 'Burdur ve Çevresi Tarihöncesi Kültürlerini Araştırma Projesi' kapsamında, Kuruçay (1978-1988), Hacılar Nekropolünü Arama Çalışmaları (1985-1986), Höyücek (1989-1992) ve Bademağacı Höyüğü Kazıları (1993-2010) hayata geçirilmiştir. 2011 yılında başlayan Hacılar Büyük Höyük Kazıları bu uzun soluklu kazı projesinin şimdilik son aşamasıdır.

Yerleşmede bugüne kadar, MÖ 3100 dolaylarında kurulduğu anlaşılan bir yerleşmeye ait "testere dişi" şeklinde kırılmalarla kuzey-güney doğrultusunda gelişen, çok ustalıkla inşa edilmiş bir savunma sistemi ile, höyüğün merkezinde megaron planından geliştirilmiş büyük boyutlu yapılar, depolama sistemi ve diğer orta boy megaronlar kazılmıştır. 2021 yılında tümüyle ortaya çıkartılan Güney Kapısı'nın, önceki yıllarda kazılmış olan Batı Kapısı'na plan bakımından benzediği görülmüştür. Sur sistemine bağlı konutlarda ve merkezi kesimde ele geçen çanak çömleğin kalitesi ve çeşitliliği ile aynı tabakalara ait mermer ve çok sayıda pişmiş toprak idol, taş ve pişmiş toprak damga mühür ve maden buluntular, burada kentleşme sürecinde, zengin ve gelişkin bir İTÇ yerleşmesi olduğunu göstermektedir.

Orta Anadolu Bölgesi'nin Neolitikleşme Sürecinde Aşıklı Höyük

Mihriban Özbaşaran

Tarihöncesi arkeolojisinde, sosyal ve ekonomik açıdan yeni bir yaşam biçimine geçilmesi ile tanımlanan Neolitik Çağ'ın, Orta Anadolu'daki önemli yerleşmesi Aşıklı Höyük'te yürütülen kazı ve araştırma projesi, bölgenin neolitikleşme süreci ile ilgili bugüne kadarki varsayımların yeniden ele alınmasına neden olan sonuçlar vermiştir. Orta Anadolu'nun tarihsel adıyla Kapadokya olarak bilinen kesiminde, son 30 yıldır yürütülmekte olan araştırmalar, bölgenin kendine özgü bir neolitikleşme süreci yaşadığını göstermiştir. Volkanik arazi ve bozkır hakimiyetindeki bölgede, tüm canlılar için bir mikro niş oluşturan Melendiz nehri kıyısı avcıtopyacı ve göçer gelenekli topluluklar tarafından iskan edilmeye başlamıştır. Geçici yerleşme sonrasında uzun süreli konaklama kararı alan topluluk, günümüzden 9300'lere kadar kesintisiz biçimde yaşamlarını sürdürmüştür. Araştırmalarımız, 1000 yıllık bu kesintisiz iskan süresince yerleşiklik ve üretimi yaşam biçimine geçiş sürecini teknoloji, ekonomi, coğrafya, çevre, kültür, toplumsal davranış, genetik alanları gibi daha pek çok konuyu ve disiplini bünyesine katarak incelemektedir. Araştırma sonuçları, Aşıklı topluluğun dışarıdan gelen bir topluluk olmadığını, uzun süreli yerleşecekleri yere daha önceleri avlanma ve toplama amacıyla geldiklerini, kısa süreli/geçici olarak konakladıklarını, bölgeyi gayet iyi tanıdıklarını göstermiştir. Sonrasında, aynı yerde, uzun süreli ve kalıcı biçimde oturmaya karar veren yerleşimcilerin yaklaşık ilk 300 yılı, kalıcı iskana karşılık, avlanma ve çevredeki her tür yabani ot, meyve ve yemişleri toplamak amacıyla hareketli bir yaşamla geçmiştir. Epipaleolitik çağ yaşam biçimini ve geçim ekonomisini anımsatan bu ilk evre sırasında Aşıklı topluluğunun aynı zamanda bitki yetiştirmeye başladıkları, yerleşmede, evlerinin yanında çitle çevrili alanlarda küçük koyun ve keçi yavrularına bakarak ve besleyerek evcilleştirmenin ilk adımlarını attıkları görülür. Nitekim yaklaşık bin yıllık süre sonrasında, tarım ve hayvancılık konusunda deneyimli bir topluluk olarak yaşamlarını yeni yerlerde sürdürmek üzere Aşıklı'yı terk ederler. Ekonominin yanı sıra yaşam biçimleri, geçmiş ile kurdukları bağ ve inançlar, ölü gömme uygulamaları, yontma taş ve kemik işçiliği, kerpiç konut yapımı gibi alanlarda da Aşıklı topluluğunun kısmen kendilerine kısmen bölgeye özgü bir gelişim süreci gösterdiği anlaşılmıştır.

Perge'de 2019-2021 Yıllarında Yürütülen Çalışmalar

Sedef Çokay Kepçe

1946 yılında İstanbul Üniversitesi Arkeoloji Kürsüsü kurucusu Ord. Prof. Dr. Arif Müfid Mansel tarafından başlatılan ülkemizin Klasik Arkeoloji bilimi kapsamında en uzun soluklu kazısı olan Perge'de 2012-2018 yılları arasında Antalya Müzesi kazı çalışmaları gerçekleştirmiştir. 2019 yılından itibaren ise yeniden Üniversitemiz tarafından yürütülmeye başlanan çalışmalar, kazılar, restorasyon ve onarımlar ve diğer bilimsel çalışmalar olmak üzere gruplandırılabilir.

Kentin çeşitli yerlerinde gerçekleştirilen kazı faaliyetlerinin yanı sıra, epigrafik araştırmalar, paleobotanik incelemeler, Bizans sanatı araştırmaları ile nümizmatik ve keramik çalışmaları devam etmektedir. Kazı çalışmalarının gerçekleştirildiği ilk alan kentin Hellenistik Döneme tarihlenen kulesinin önünde gerçekleştirilmiş ve burada tüm bir heykel bulunmuştur. Bunun dışında Tacitus Caddesi dükkanlarında, kuzey-güney doğrultulu caddenin ilk sokağında, doğu-batı doğrultulu caddedeki mozaikli yapının bitişindeki mekanda ve doğu- batı doğrultulu caddenin doğu tarafında da kazı faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. Tacitus caddesi dükkanlarında yapılan kazılarda mevcut cadde kotunun altında olası bir cam atölyesine dair kalıntılar saptanmıştır. Doğu-batı doğrultulu caddenin doğusunda ise olası yeni bir kilise yapısına dair lentolar bulunmuştur. Bunlara ek olarak, kuzey-güney doğrultulu cadde mozaiklerinin belgeleme ve restorasyonu yapılmış, ayrıca batı nekropolis M9 kodlu mezar odasının da mozaiklerinin korunmuşluk durumu kontrol edilerek belgelenmiştir.

Paleobotanik çalışmalar kapsamında kentin çeşitli noktalarında kullanılan taşlar üzerindeki yaprak fosillerin saptanması ve belgelenmesi çalışmaları gerçekleştirilmektedir.

Epigrafik çalışmalar kapsamında kentte bulunan yazıtların belgelenmesi ve yenilerinin okunması işleri yürütülmektedir.

Nümizmatik çalışmalar kapsamında ise kazılarda bulunmuş sikke buluntuların temizlenerek dönemlerinin saptanması işleri gerçekleştirilmektedir.

Bir kazının yürütülmesi açısından son derece gerekli olan kazıevi çalışmalarının da kısa sürede tamamlanabilmesiyle, bilimsel araştırmalar için daha uygun bir ortama kavuşabileceğimizi ümid ediyoruz.

Labraunda 2021 Yılı Çalışmaları

İpek Dağlı

Muğla ilinin Milas ilçesinin 14 kilometre kuzeydoğusunda bulunan Labraunda'da ilk arkeolojik araştırmalar 1948 yılında İsveç Uppsala Üniversitesi'nden arkeologlar tarafından başlatılmış ve Labraunda'nın anıtsal yapılarının çoğunun açığa çıkarıldığı bu çalışmalar aralıklarla 2013 yılına kadar sürdürülmüştür. Kazılar 2013 yılında Prof. Dr. Olivier Can Henry'nin (Lyon Üniversitesi) bilimsel danışmanlığında, 2014 yılından itibaren ise kazı başkanlığında hem Türk hem de yabancı uzmanların katılımıyla kesintisiz olarak sürdürülmektedir. Bu kazı çalışmaları sonucunda antik çağda Zeus Labraundos kültü ve tapınağıyla tanınan Labraunda'nın, kalkolitik-erken tunç çağından geç antik döneme kadar insan faaliyetlerine sahne olduğu anlaşılmıştır. Kazı çalışmalarına ek olarak, 2017 yılında Labraunda çevresinin büyük ölçekli arkeolojik haritasını çıkarmak ve çevredeki kalıntıları belgelemek amacıyla bir yüzey araştırması projesi de başlatılmıştır.

2021 yılı Labraunda çalışmaları 13 Haziran-15 Ağustos tarihlerinde X Stoa, Doğu Stoa, Teras 2, Oikos L, Doğu Hamam, Roma Havuzu ve Bizans Nekropolisi sektörlerinde gerçekleştirilmiştir. Bunlara ilaveten Doğu Hamam mozaikleri ve Roma Havuzundaki pişmiş toprak tuğlalardan yapılmış merdiven üzerinde küçük çaplı onarım ve sağlamlaştırma çalışmaları yapılmış; X Stoa ve Oikos L gibi yapılar için büyük çaplı sağlamlaştırma projeleri hazırlanmış; 2021 yılı ve önceki dönem kazılarında bulunmuş mermer süsleme parçaları, seramikler, pişmiş toprak tuğla ve kiremitler gibi küçük buluntular konunun uzmanlarınca incelenmeye devam edilmiş; metal eserlere ise laboratuvarımızda restorasyon ve konservasyon müdahaleleri uygulanmıştır.

2021 yılı kazı çalışmaları birçok açıdan önemli sonuçlar vermiştir. Önceki yıllarda yapılan çalışmalarla Hekatomidler Dönemi'ne tarihlendirilen (MÖ 4. yüzyıl) Doğu Stoa ve Oikos L yapılarında MÖ 5. yüzyıla, hatta olasılıkla arkaik döneme kadar inen yapı evreleri saptanmıştır. Kazısı 2014 yılında başlamış ve sıcaklık odaları ile *prae-furniumu* saptanmış Doğu Hamam'ın *frigidariumu* ve apsidal planlı soğuk su havuzu ortaya çıkarılmış; bu sayede hamamın planı tamamlanmıştır. Yapıda 2 ve 3 boyutlu görüntüleme yöntemleriyle sürdürülen belgeleme çalışmaları Doğu Hamam'ın inşa evreleri hakkında ayrıntılı bilgi sağlayacaktır. 2020 yılında Teras 2 olarak isimlendirilen alanda gerçekleştirilen yeraltı görüntüleme çalışmaları neticesinde tespit edilen doğu-batı doğrultulu bir yapı kalıntısını doğrulamak amacıyla yapılan kazılar Labraunda'da yeni bir *stoa*nın keşfiyle sonuçlanmıştır. Doğu Hamam'ın hemen güneyinde yer alan Roma Havuzunun inşa teknikleri belirlenmiş; havuzun ilk işlevinin sonlanma tarihi için MS 1. yüzyılın ikinci yarısı önerilmiştir. Kazı çalışmalarının 2018 yılında başladığı Bizans Nekropolisi'nde bu yılki çalışmalar itibariyle açılan mezar sayısı yirmiye ulaşmıştır. Labraunda'nın Hıristiyanlık Dönemi ve hayatı hakkında önemli veriler sağlayan bu mezarlarda bulunan iskeletler üzerinde antik DNA çalışmaları da sürdürülmektedir.

Labraunda'nın güneyindeki Kargıcak Köyü'nün eski ilkokul binası 2020 yılında kazımıza tahsis edilmiş; tüm onarımları ve gerekli tüm güvenlik önlemleri alındıktan sonra 2021 yılında arkeolojik kazı deposu, küçük buluntu çalışma alanı ve metal restorasyon laboratuvarı olarak kullanılmaya başlanmıştır.

2023 yılında bu sene kazı yapılan sektörlerdeki arkeolojik araştırmalar, belgeleme ve küçük buluntu çalışmaları devam edecek; bunlara ilaveten yeni projelere (kazı, belgeleme, restorasyon) de başlanacaktır.

İzmir İli Nif (Olympos) Dağı Kazısı 2019-2021

Müjde Peker

İzmir (Smyrna) körfezinin doğusunda, Bornova, Buca, Kemalpaşa ve Torbalı ilçelerinin ortak sınırında yer alan Nif (Olympos) Dağı'nda İstanbul Üniversitesi adına yürütülen kazılar 2006 yılından beri (Prof. Dr. Elif Tül Tulunay 2006-2019 ve Doç. Dr. Müjde Peker 2020-2021) devam etmektedir. Nif Dağı'nın doğu ve güney kesiminde Karamattepe, Ballıcaoluk, Dağkızılca ve Başpınar mevkiilerinde yapılan sistematik arkeolojik çalışmalarla, MÖ 8. yüzyıldan MS. 14. yüzyıla uzanan, farklı dönemlere ait yapılar ve buluntular ortaya çıkarılmıştır.

Karamattepe'de 2019 ve 2020'de alanın güneydoğusundaki, 2021'de kuzeybatısındaki açmalarda çalışılmıştır. Alanın güneydoğusundaki açmalarda, ana kayaç üzerindeki düzenleme izleri ve ele geçen farklı üretim aşamalarını gösteren çeşitli metal buluntular, buradaki metal üretimi verilerini pekiştirir niteliktedir. 2021 yılında alanın kuzeybatısındaki bir açmada ortaya çıkarılan inhumasyon sanduka mezar (KM 20) içinde genç erişkin bir bireye ait iskelet bulunmuştur.

Ballıcaoluk'ta 2019 ve 2020 yılında temizlikle sınırlı tutulan çalışmalar, 2021 yılında, bir doktora tez çalışması kapsamında, Hellenistik Dönem konut mekanlarında devam etmiş, yapının mimarisi ve mekanların işlevine ilişkin yeni bulgulara ulaşılmıştır.

Dağkızılca'daki nekropoliste daha önce kaçak kazılan ve konteksti tahrip edilen ama mimari açıdan iyi durumdaki bir tümülüs altı oda mezar (DM 1) ve çevresinde temizlik ve düzenleme çalışmaları yapılmış, rölovesi çizilmiş ve üzerindeki yığma toprak tepelyi çevreleyen taş sırasının güney kısmı ortaya çıkarılmıştır. Bu mezar, bölgenin tümülüslerinin düzenlenişi ve konumları hakkında yeni bilgiler edinmemizi sağlamıştır. Nif Dağı Kazı alanları ve çevresindeki tümülüslerin CBS ile belgelenmesi bir doktora tezi kapsamında sürdürülmektedir.

Başpınar'da Laskarisler Dönemi'ne tarihlendirilen kilise ve yapı grubunda kazı yapılmamış, büyük kilisenin kazısının yapılabilmesi için gereken koruma çatısı projesi ile ilgili ön çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu çatı projesi bir mimari restorasyon yüksek lisans tezi kapsamında çalışılmaktadır. Başpınar'daki Bizans yapı grubunda kullanıldığı saptanan devşirme malzeme üzerinde yapılan çalışmalarda daha erken döneme tarihlendirilen yapı elemanları saptanmıştır. Ayrıca yapının Bizans Dönemindeki kullanımıyla ilgili liturjik işlevli elemanlardan templon payeleri ve sunak tablasının parçaları belirlenmiş ve bazı parçaları birleştirilmiştir.

Nif Dağı Kazı alanları ve çevresinde bulunan, zeytinyağı ve şarap eldesiyle ilişkili düzeneklere ait baskı yatağı, ezme ağırlığı, biriktirme havuzu gibi buluntular belgelenecek buluntu konumları, dağılımları, üretim kapasiteleri üzerinden bu bölgede Antik Çağ'daki tarımsal üretimin boyutlarının anlaşılması için araştırmalar sürdürülmüştür.

Kazı alanların güvenliğini sağlamak için Karamattepe ve Başpınar kazı alanları ile Dağkızılca'daki bir tümülüsün çevresi tel örgü çitle çevrilmiştir.

Arazi çalışmaları yanı sıra Nif Dağı Kazı Evi laboratuvarında küçük buluntuların koruma-onarımı gerçekleştirilmiş, pişmiş toprak buluntuların çizim ve tasnifi yapılmış, uzmanlar tarafından metal üretimiyle ilişkili buluntular ve sikkeler değerlendirilmiş, insan ve hayvan kemikleri incelenmiştir. Kazı verilerinin CBS'ye aktarılması ve istatistiksel yöntemler kullanılarak değerlendirilmesi için veri standardizasyonu işlemleri sürdürülmüştür.

Kazılar süresince çeşitli sosyal etkinlikler ve konferanslar da gerçekleştirilmiş, 2019 yılında yüzyüze ve toplantı salonumuzda yapılan bu etkinlikler, 2020 ve 2021 yıllarında küresel salgın önlemleri uyarınca, sosyal etkinlikler açık havada ve kazı ekibine yönelik düzenlenen konferanslar da kısmen çevrim içi devam ettirilmiştir. 1 Eylül 2021 tarihinde, Nif Dağı Kazılarının 16. yılı İzmir Devlet Opera ve Balesi klarinet sanatçılarının kazı evi bahçesinde verdiği akustik bir konserle, yerel yönetim ve yöre halkının da katılımıyla kutlanmıştır.

Antik Çağ'da Stylos ve Nif Dağı Kazı Buluntusu Stylos Örnekleri

Melih Gül

Yunanca stylos, Latince stilus ya da stylus olarak isimlendirilen nesnelere, sivri ucu yazmaya, yassı arka ucu silmeye yarayan kalem tipindeki yazma araçlarıdır. İçinde ince bir balmumu tabakası bulunan ahşap tabletlere stylosla yazı kazınarak uygulanır. Kullanımının MÖ 2. binyılın başlarından itibaren Avrupa'da 19. yüzyıla kadar sürdüğü bilinmektedir. Yazı dışında ecza ve cerrahide, kozmetikte, boya karışımında, seramik şekillendirmede, delici olarak ve ev işlerinde pratik amaçlarla kullanılmışlardır. Yazmayı zorlaştıracak kadar kısa gövdeli ya da silme kısmı fazla geniş olan stylusların kozmetik amaçlı kullanıldığını düşünülebilir. Stylos ve balmumu tabletler tekrar tekrar kullanılabilmesi nedeniyle Antik Çağ'da, özellikle ilkökul öğrencileri, askerler ve esnaflar bu eşyalardan yararlanmışlardır. Romalı yazar Quintilianus, kalemiyle (stylus) tabletin üzerine kazınmış harflerin üzerinden geçen öğrencinin daha iyi öğreneceğini söylemektedir (Quintilianus, *Institutio Oratoria*, I, I, 27). İsviçre'deki Vindonissa garnizonunda askerlerin mektup yazmak için kullandığı çok sayıda balmumu tablet bulunmuştur.

Anadolu'da, Roma İmparatorluk öncesinde, Dardanos Tümülüsü, Patara ve Tarsus'ta bulunmuş stylos örnekleri vardır. Yunan anakarası ve Ege adalarında Isthmia, Korinthos, Olynthus ve Delos'ta ele geçen ve stylos olarak tanımlanan eserler söz konusudur.

İzmir'in, Torbalı, Kemalpaşa, Buca ve Bornova ilçeleri sınırları içerisinde yer alan Nif Dağı'nda 2006 yılında başlayan kazı çalışmalarında toplam 16 adet stylos bulunmuştur. Karamattepe kazı alanında bulunan 13 stylosun 11'i demir, 2'si bronzdandır ve MÖ 6./4. yüzyıla tarihlendirilir. Ballicaoluk'ta bulunan 3 stylosun hepsi demirdendir ve MÖ 4-1. yüzyıllara aittir.

Nif Dağı Kazısı Karamattepe kazı alanında ele geçen stylosların tipolojisine bakıldığında, hem üzerinde bezeme olmayan basit tiptekilere hem de üzerinde burgu ve çizgi bezemeler bulunanlara rastlanmaktadır. Stylosların üzerinde bezemelerin, dekorasyon yanı sıra tutulurken elden kaymayı önlemesi için yapıldığı düşünülmektedir. Özellikle burgulu styloslar bu amaçla yapılmıştır. Nif Dağı Kazısı Ballicaoluk kazı alanında ele geçen bir örnek burgulu, diğer ikisi düz gövdelidir. Nif Dağı kazı alanlarında bulunan styloslar, Yunan styloslarının genel karakteristiği olan yamuk (ya da üçgen) biçiminde bir silme kısmı ve profilsiz (omuzsuz) bir gövdeye sahiptir. Kare silme kısmı ve profilli gövdeli tiptekiler ise Roma İmparatorluk Dönemi'nde görülürler. Demir styloslar serbest şekillendirme (dövme), bronzlar kalıpla üretim yöntemleriyle üretilmişlerdir. Nif Dağı kazı buluntusu çizgi bezemeli styloslardan biri demir diğeri bronzdur olan iki örneğin üretiminde de farklı teknikler uygulanmıştır. Karamattepe'de metal eşya üretimine ilişkin kanıtlar bulunmuş olması ve özgün biçimsel özellikler göstermediği sürece stylosların önemli bir ticari değeri olmaması nedeniyle Nif Dağı Kazı buluntusu stylosların yerel üretim olduğunu söylemek mümkündür.

Karahantepe 2021 Yılı Kazıları

Necmi Karul

2019 yılında başlayan Karahantepe kazılarına geçtiğimiz yıldan itibaren Taş Tepeler Projesi kapsamında devam edilmiştir. Neolitik Çağ'ın ilk aşamalarını temsil eden Karahantepe'de, bölgedeki çağdaş yerleşmelerin benzeri katmanlar ile karşılaşılmış; özellikle Çanak Çömleksiz Neolitik A ve B dönemlerine ilişkin kalıntılar açığa çıkarılmıştır. Kazılarda açığa çıkarılan sembolik yönleriyle öne çıkan anıtsal yapılar ve bunların oluşturduğu kompleks, özel yapılar ile barınakların ilişkisi ve tarihöncesi doğal çevreye ilişkin veriler, henüz başlangıç aşamasında bir çalışma olmasına karşın, öğretici sonuçlara ulaşılmasını sağlamıştır.

Karahantepe yaklaşık 10 hektarlık bir alanı kaplar ve yerleşim iki kalker yükseltinin birbirine bakan yamaçlarına yayılmaktadır. Batı yamaçta, bazıları anakayaya oyularak inşa edilmiş yapıların bulunduğu çok katmanlı bir yerleşim kısmen açığa çıkarılmıştır. Bu kesimden elde edilen tarihler şimdilik MÖ 9400-8200 yılları arasına tarihlenmektedir. İlk evrede yuvarlak planlı, anıtsal ve barınma dışında bir işleve sahip olduğu düşünülen bir yapı ile onunla birlikte tasarlanarak inşa edilmiş özel yapıların bulunduğu bir bina kompleksi açığa çıkarılmıştır. AD adı verilen büyük yapı, duvar boyunca devam eden dikilitaşlar ve sekiler ile donatılmış, insanların bir araya geldikleri bir mekân görünümü taşımaktadır. Bu yapının bitişiğinde, anakayaya oyulu AB yapısı ise, içindeki phallus biçimli dikilitaşlar ve insan başı yontusu ile yine konut olmanın ötesinde bir fonksiyona sahiptir. Söz konusu yapı kompleksini çevreleyen barınaklar ise Karahantepe'nin sadece özel yapıların inşa edildiği bir yerden ziyade bir yerleşim yeri olduğunu ve bu konudaki öngörülerin yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini ortaya koymuştur.

Sayburç 2021

Eylem Özdoğan

Sayburç, Şanlıurfa Neolitik Çağ Araştırma Projesi kapsamında kazılmakta olan bir Çanak Çömleksiz Neolitik Dönem yerleşimidir. Alanda Neolitik Çağ'ın ardından Roma Dönemi'nde küçük bir yerleşim kurulmuş ve yakın çevredeki kayalıklara ataş ocakları açılmıştır. Yerleşme uzun bir boşluğun ardından 1940'ların sonlarında Yoğunburç köyünün Sayburç mahallesi olarak tekrar iskân edilmiştir. Burada, Çanak Çömleksiz Neolitik Dönem yerleşiminde 2021 yılında başlayan arkeolojik çalışmalar tanıtılarak değerlendirilecektir.

Sayburç'ta biri modern köyün kuzeyinde, diğeri güneyinde iki tarihöncesi yerleşim söz konusudur. Kuzeydeki, Roma dönemine tarihlenen küçük bir höyüğün altında kalmıştır. Buradaki Roma tabakaları ve modern köy yapılarının yoğunluğu, yerleşimin boyutlarını almamamızı güçleştirmektedir. Ancak Roma höyüğünün güneybatıya bakan eteklerinde Neolitik Dönem tabakalarına ulaşılmış ve ana kayaya oyulu bir "özel yapı" tespit edilmiştir. Betonarme bir binanın altında kısmen açığa çıkmış olan dairesel planlı, çukur tabanlı bu yapının henüz yalnızca kuzey yarısı açılabilmiştir. Yuvarlak planlı yapının içinde, duvar boyunca uzanan 60-70 cm yüksekliğinde yine ana kayaya oyulu bir sekinin ön yüzünde, bölgedeki Çanak Çömleksiz Neolitik Dönem kültürleri açısından karakteristik özelliklere sahip bir betim dizisi/ sahne bulunmuştur. Gerek planı ve boyutları gerekse insan ve hayvanlardan oluşan kazıma betimler yapının sıradan bir konut olmadığını göstermektedir.

Yaklaşık 70-80 m güneyindeki yerleşim ise 120x90 m boyutlarındadır. Burada birbirine eklenerek inşa edilen bitişik düzende yapılar bulunmaktadır. Yapıların hiçbirinde henüz taban seviyesine inilmemiş, ancak üç yapıda T biçimli dikili taşların olduğu görülmüştür. Güney alandaki bu yapılar köşe bağlantısı ve dörtgen planın ilk uygulama aşamalarını yansıtıyor olmalıdır. Duvarlar çok özenle ve düzgün yüz verecek şekilde hazırlanmasına ve harç kullanılmasına kaşın, taşların daha çok üst üste gelecek şekilde dizilmiş olması örgü açısından bir sorun olduğundan olsa gerek, duvarlar inşa edilirken mekân içlerine doğru uzanan payandalar eklenmiştir. Tam açılan bir yapı yaklaşık 18 m² boyutlarındadır ve apsisli bir plana sahiptir. Kuzeyde düz bir duvara eklenmiş oval yapı formu, bu bakımdan karakteristiktir. Yerleşimdeki kazılar çok olduğundan yapım teknikleri, plan ve kullanım özelliklerine ilişkin ayrıntılar henüz tanımlı değildir. Ancak yapıların boyutları ve buluntuların mevcut durumu, buradaki yapıların domestik olduğuna işaret etmektedir.

Sefertepe Projesi 2021 Yılı Çalışmaları

Emre Gldoğan

Şanlıurfa ili, Viranşehir ilçesi, Eskikale ve Kırbalı mahalleleri sınırları içerisinde bulunan II. derece arkeolojik sit alanı olan Sefertepe’de arkeolojik kazı ve koruma çalışmaları 2021 yılında T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü izni ile başlamıştır. Şanlıurfa Müzesi başkanlığında, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Tarihöncesi Arkeolojisi Anabilim Dalı ğretim yelerinden Doç. Dr. Emre Gldoğan’ın bilimsel danışmanlığında gerçekteşen ve Çanak Çömleksiz Neolitik Dönem’e tarihlenen Sefertepe yerleşimindeki ilk çalışma sezonu içerisinde çok önemli sonuçlar elde edilmiştir. Çalışılan alanlar içerisinde Çanak Çömleksiz Neolitik Dönem’in B evresine (PPNB) tarihlenen dörtgen planlı, oldukça düzgün inşa edilmiş duvar dizileri bulunan mekanlardan oluşan yapı kompleksi dışında, mekan içlerinde Şanlıurfa bölgesi genelinde Göbeklitepe, Karahantepe ve Nevali Çori gibi Çanak Çömleksiz Neolitik Dönem yerleşimlerinden de bildiğimiz taş stel ve dikilitaş örnekleri de açığa çıkarılmıştır.

Sefertepe’de, zengin bir yontmataş buluntu topluluğu tespit edilmiştir. Buluntuların çok büyük bir kısmını çakmaktaşı örnekler oluştururken, az sayıda da olsa obsidiyen örnekler de bulunmaktadır. Çeşitli formlarda yongalar, dilgiler, çekirdekler, çekirdek yenileme tablalarından oluşan yontmataş buluntulara işlevsel olarak bakıldığında kazıyıcı, delici ve ok ucu örnekleri dikkat çekmektedir. Yontmataş endüstrisi kadar zengin olmasa da kazı çalışmaları sırasında tüm ve kırık halde tespit edilen srtmetaş endüstrisine ait havan, havaneli, işlenmiş taş, biley taşı, keski ve yassı balta örnekleri bulunmaktadır. Kemik alet teknolojisine ait buluntular arasında da bız, iğne, delikli kemik boncuk örnekleri ele geçmiştir. Yerleşimde tespit edilen sembolik değere sahip küçük buluntu grubu içerisinde boncuklar, bilezik/halka parçaları, çeşitli formlarda işlenmiş taş nesnelere dikkat çekmektedir.

Kuzeybatı Anadolu’da Tarımın Başlangıcı: Barcın Höyük Bitki Kalıntıları Üzerine Bir Değerlendirme

Hüreyla Balcı

Bu araştırma, kal.MÖ 6600-6300 tarihleri aralığında Kuzeybatı Anadolu’daki ürün yelpazesini belgelemek ve bitkiler arasındaki oranı modellemek ve insan-bitki ilişkilerini anlama amacını taşımaktadır. Bir ova yerleşmesi olan Barcın Höyük’te (Yenişehir), bu tür bir analiz için mekansal dağılımın da hesaba katılmasıyla uygun olduğu kanıtlanan çok miktarda arkeobotanik örnek bulunmaktadır. Çalışmanın odak noktası Barcın Höyük’teki ilk yerleşim kalıntılarını oluşturan VIe ile VIId1 tabakaları arasındaki değişimlerin gözlemlenmesi ve bununla birlikte, Kuzeybatı Anadolu genelinde kıyı, yüksek kesim ve ovalık kesimler arasında, bölgedeki çağdaş sayılabilecek diğer yerleşmelerle ekonomik bitki seçiminde ne tür farklılıklar ve benzerlikler olduğu ve bu etkenlerin, bölgede tarıma geçiş sürecine nasıl yansıdığı tartışılmıştır. Bu çerçevede önemli sorulardan biri, tarım uygulamalarının bölgeye aktarılması sırasında yerel unsurlarla bu uygulamaların yerleşimciler tarafından nasıl yorumlandığını anlamaya çalışmaktır. Barcın Höyük’te yaşayan ilk çiftçi insanların bazı ekonomik bitkileri bölgeye getirirken yanlarında getirip üretmeye devam ettiğini, bazı türleri ise çevreden toplayarak tüketmiş/kullanmış olduklarını anlamış bulunmaktayız. Seçilen bitkilerle elde ettikleri ürünlerin kullanımı, saklama ve pişirme yöntemleri tamamiyle olmasa da, bölgedeki insanların beslenme ekonomisi ile ilgili bizlere bilgiler sunmakta ve kültürel boyutları hakkında fikir vermektedir. Bu çalışmada, ekonomik bitki grubu içinde, tahıl grubu (emmer buğdayı, einkorn buğdayı, kabuklu ve kabuksuz arpa, ekmeklik ve makarnalık buğday), baklagil grubu (mercimek, nohut, kara burçak), tekstil amaçlı kullandıklarını düşündüğümüz keten ve çevreden yabancı olarak topladıkları fındık ve böğürtlen türleri tanımlanmış ve bu türlerin Barcın Höyük sakinlerinin beslenme ve yaşam düzenlerindeki ilişkileri anlamlandırılmaya çalışılmıştır.

Hititlerin Başkenti Hattuša'nın Kent Topoğrafyası Projesi: Amaç, Yöntem ve İlk Sonuçlar

Metin Alparslan – Fatma Kaynar Bastıcı

1906 yılında başlayan ve belirli dönemlerde kesintiye uğramış olsa da yüz yılı aşkın süredir devam eden Boğazköy-Hattuša kazılarında çok sayıda mimari kalıntı gün ışığına çıkarılmıştır. Mimari yapı tipleri ve yapılardan ele geçen buluntular sayesinde söz konusu yapılar, genel anlamıyla saray, tapınak, depo, işlik olarak tanımlanabilmektedir. Fakat yapının Hitit dönemindeki adı, bu yapıda ne tür eylemlerin gerçekleştirildiği gibi ayrıntılar söz konusu buluntular yoluyla elde edilememektedir. Diğer taraftan Hitit çiviyazılı metinlerde ise, Sümerce “ev” anlamına gelen É belirteciyle yazılmış çok sayıda yapı adı bulunmaktadır. Bu durum, bahsi geçen kelimenin bir yapı olduğunu anlamamız açısından kolaylık sağlamakla birlikte, her mimari öge için aynı ideogramın kullanılmış olması, söz konusu yapının bağımsız bir yapı mı yoksa bir yapıya bağlı başka bir mekân mı olduğunun anlaşılması hususunda zorluğu da beraberinde getirmektedir. 2020 yılında Doç. Dr. Metin Alparslan başkanlığında başlayan ve TÜBİTAK tarafından desteklenen “Hititlerin Başkenti Hattuša'nın Kent Topoğrafyası: Filolojik ve Arkeolojik Belgelerin Karşılaştırılmasıyla Kentin Sivil, Kültürel ve İdari Mimarisi” (Proje No: 219K159) başlıklı projemiz, Hattuša kentinin topoğrafyasını arkeolojik ve filolojik verileri birlikte ele alarak çalışmayı ve bu şekilde kentin daha iyi anlaşılmasının sağlanmasını amaç edinmiştir. Projemiz kapsamında, Boğazköy'deki mimari kalıntılarla, çiviyazılı metinlerde geçen yapı isimlerinin eşleştirilmesi, çiviyazılı metinlerde geçen yapıların işlevlerinin ayrıntılı bir şekilde tespit edilmesi, yapıların işlevsel olarak (dini, idari, askeri gibi) sınıflandırılması, hangi yapıların bağımsız hangilerinin iç mekân olabileceği, hangi yapıların Hattuša'da hangilerinin Hattuša dışında da yer alıyor olabileceğinin belirlenmesi üzerine çalışılmaktadır. Arkeolojik ve filolojik olarak iki ayrı başlık altında veri tabanlarında toplanan tüm veriler, projenin sonunda birlikte değerlendirilecektir. Bu bildirimizde, yapmış olduğumuz arkeolojik ve filolojik veri toplama çalışmaları, veri toplama sırasında izlediğimiz yöntem ve ulaştığımız ilk sonuçlara dair bilgi verilecektir.

Hitit iviyazılı Metinlerde Heykel: Krali Heykel Kültü

Burcu zer Bulut

M 2. binyıl Anadolu coğrafyasında büyük bir devlet kuran Hititler, farklı etnik kökenli ögelerin birleşmesi ile oluşan çok kültürlü bir yapıya sahiptir. Bu kültür mirasını kendi dillerinden yazıya aktarımları sayesinde bugün, Hitit tarihi, dili, dini, sanatı, gibi pek çok konu hakkında geniş bir bilgiye sahibiz. Hitit dininde, kült uygulamaları çok önemli bir yere sahipti. Tanrı ve tanrıçaların kült heykellerinin çoğu zaman Hitit tapınaklarında korunduğunu ve tapınım gördüğünü bilmektediriz. Bugün elimizde sınırlı rneği bulunan bu heykelcikler, literatürde kült objesi olarak yerini almıştır. Pek çok eskiçağ toplumunda olduğu gibi Hititlerde de kült objeleri bir amaca hizmet etmekteydi. Hitit iviyazılı metinlere göre çeşitli amaçlarla Hitit kral ve kraliçesinin heykellerinin yapıldığı ve tapınım gördüğü anlaşılmıştır. Hitit krali heykeller, tıpkı tanrı ve tanrıça heykelleri gibi kıymet görmüş, tapınılmış, ve bir kült olarak, çeşitli Hitit metinlerinde yaşatılmıştır. Çeşitli mekan ve etkinliklerde kutsanan Hitit krali heykelleri, Hititçe iviyazılı metinlerde bir heykel kültü olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu alışmada, Hitit literatüründe heykel kavramı incelenerek, iviyazılı metinler ve arkeolojik buluntular ışığında Hitit krali heykel kültünün rekonstrüksiyonunun yapılması amaçlanmıştır.

MÖ 6. Yüzyılda Orta Anadolu

Okan Sezer

Hitit sonrası Orta Anadolu'nun -özellikle metinlerde Yukarı Ülke olarak anılan coğrafi birimin- politik yapısı Geç Demir Çağı'na değin net bir arkeolojik resim sunamamaktadır. Her ne kadar bu olumsuzluğun nedenleri arasında Orta Anadolu Demir Çağı'na gösterilen ilginin yetersiz kalması sıralansa da, güçlü Demir Çağı tabakaları sunan yerleşimlerin sınırlı oluşu karşılaştığımız ana sorundur. Günümüz beşerî ve doğal tahribatın yanı sıra takip eden çağlarda yerleşimlerde devam eden iskân, Demir Çağı tabakalarının iyi korunamamasına neden olmuştur. Hitit sonrası Orta Anadolu'nun politik tarihinin aydınlatılmasında diğer bir önemli bilgi kaynağı olan epigrafik ve tarihi/yazılı kayıtlar, tıpkı arkeolojik bulgular gibi sorunun aydınlatılmasında yeterli değildir. Hititlerden sonra yazı ve arşiv tutma geleneği unutulmuş, Luvi hiyeroglifli yazıtlara dar bir kronolojik çerçevede ve sadece Orta Anadolu'nun güneyinde (Kızılırmak yayının yakınlarında) rastlanmış ve Orta Anadolu'ya dair tarihi kayıtlara bölgeden genellikle dolaylı yoldan bahseden komşu coğrafyaların arşiv metinlerinden ve tarihçiliğinden ulaşılmıştır. MÖ 6. yüzyıl Yakın Doğu adına önemli dönüm noktalarından biridir. Yeni Assur İmparatorluğu'nun ortadan kalkmasıyla birlikte kara ve deniz rotalarından oluşan ticaret ağının kim ya da kimler tarafından yönetileceği sorusu-sorunu aday politik güçler arasında rekabete neden olmuş ve söz konusu rekabetin nihai sonucu Orta Anadolu'da şekillenmiştir. Eski Yunan tarihçiliğinden gelen bilgilere göre, adaylardan biri olan Medler Doğu Anadolu yaylası üzerinden batıya doğru, bir diğer aday Lydia Krallığı ise Orta Anadolu istikametinde doğuya doğru bir genişleme politikası gütmüştür. Bir süre sonra Medlerin politikasını Ahameniş Persler devralmış ve bir çeşit tampon bölgeye dönüşen Orta Anadolu'da gerçekleşen askeri çatışmalar, yüzyıl ortasında tüm Anadolu'yla birlikte Orta Anadolu'nun Ahameniş Pers İmparatorluğu'nun egemenliğine geçmesini sağlamıştır. 2017-2019 yılları arasında yürüttüğümüz araştırmada, ilgili arkeolojik bulgularla birlikte tarihi/yazılı kayıtlar tarihsel arkeolojinin çalışma ilkeleri dahilinde incelenmiş ve bu iki bilgi seti anlamlı bir bütün oluşturacak şekilde işlenmiştir. "Med İmparatorluğu" sorunu, Leucosyrio - Alişar IV gelenekli yerleşimlerin eşleştirilmesi önerisi, Pteria lokasyonu ve Kappadokia satraplığı araştırma kapsamında değerlendirilen arkeolojik problem ve önerilerdir.

Pers (Akhaimenid) Kralı I. Kserkses'in Yunanistan Seferinin Anadolu Güzergâhı

Büşra Hacıköylü

Yunanlar ve Persler, Herodotos'un MÖ 4. yüzyılda kurduğu tarih sahnesinin iki büyük aktörü olmuştur. Akhaimenid İmparatorluğu Büyük Kyros tarafından kurulmuş (MÖ 550) ve antik dünyanın en büyük devletlerinden biri olarak neredeyse 200 yıl boyunca varlığını sürdürmüştür. Akhaimenid İmparatorluğu, Kral I. Dareios döneminde gerçekleşen Marathon Savaşı'nda Yunan ordusunun beklenenden daha zorlu olmasından ötürü bozguna uğramıştır. İntikam alma arzusu içinde olan Kral Dareios bu mağlubiyetin ardından Yunan anakarası üzerine yeni bir sefer düzenlemeyi planlarken hayatını kaybetmiş yerine oğlu Kral I. Kserkses tahta geçmiştir. Babası I. Dareios'un Yunanlara karşı başlattığı savaşı devam ettirmek isteyen I. Kserkses, Yunan anakarası üzerine bir sefer düzenlemiş ve Atina'nın kuzeybatısında bulunan Thermopylae geçicinde Yunanlılar ile karşı karşıya gelmiştir. MÖ 481 – 480 yılları arasında gerçekleştirilen bu sefer için üç yıl süren kapsamlı hazırlıkların ardından arkeolojik veriler sayesinde Susa kentinden yola çıktığını bildiğimiz Kral Kserkses, öncelikle Doğu Armenia Satraplığı'nın merkezi Van/Thosp kentine uğramış ardından Batı Armenia Satraplık merkezi Erzincan/Altın-tepe'den geçerek Zela'ya buradan da orduların toplanma yeri olan ve Oluz Höyük olduğunu düşündüğümüz Kritalla'ya ulaşarak kışı burada geçirdikten sonra Kelainai antik kentine doğru ilerlemiştir. Kral Kserkses tarafından komuta edilen ve çok çeşitli uluslardan oluştuğu bilinen Akhaimenid ordusu, Kral Yolu olarak bilinen güzergahı kullanarak Kelainai antik kentine ulaşmıştır. Kelainai antik kentinin ardından Lydia başkenti Sardeis kentine ulaşan Kral Kserkses burada ordusunu eğitime tabi tutmuştur. Bu çalışmada, arkeolojik bulgular ve antik döneme ait yazılı kaynakların ışığında Kral Kserkses tarafından Yunan anakarası üzerine düzenlenen sefer sırasında ordunun Susa kentinden yola çıktıktan sonra Anadolu'da hangi noktalardan geçtiği, neden bu noktaların seçildiği, Kritalla olduğu düşünülen Oluz Höyük'ün toplanma noktası olarak sefer için önemi ve son olarak bölgede ele geçen arkeolojik buluntular ile sefere katılan uluslar detaylı olarak anlatılarak seferin güzergâhına ilişkin bir harita oluşturulacaktır.

Türk-İtalyan Karkamış Kazıları 2020-2021 Sezonundan Filolojik Bulgular

Hasan Peker

Gaziantep İli Karkamış İlçesi Karkamış Höyük'te 2011 yılında başlayan yeni dönem Türk-İtalyan Karkamış Kazıları, Bologna Üniversitesi'nden Prof. Dr. Nicolò Marchetti başkanlığında, İstanbul Üniversitesi'nden Doç. Dr. Hasan Peker'in başkan yardımcılığında sürdürülmektedir. 2017 yılından itibaren Aşağı Kent Saray Bölgesi'nde MÖ. 13. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilen bir idari yapı (muhtemelen bir 'mühür evi') kazılmaya başlanmıştır. Burada ele geçen kil mühürlemelerden 300 kadarının üzerinde mühür baskıları yer almaktadır.

Bu sunumda, kil mühürlemelerin genel bir filolojik değerlendirmesi yapılacak, yine aynı alandan Erken Demir Çağı'na ait bir grup mühür baskılı kil mühürleme ile 2020-2021 sezonlarında ele geçen diğer Anadolu hiyeroglif yazılı belgeler tanıtılacaktır.

Sırçalıtepe Kazısı 2019-2021

Semra Balcı - Sidar Gündüzalp

Sırçalıtepe, Orta Anadolu'da, Niğde ili, Kayırlı Köyü'nde yer alan Çanak Çömleksiz Neolitik Dönem yerleşmesidir. Yerleşme, MÖ 8. binin ortalarına tarihlenmektedir (7600-7300 cal. BC). Bölgedeki obsidiyen kaynaklarına (Göllüdağ, Nenezi Dağ) çok yakın bir konumda yer alan yerleşme, ilk olarak yoğun obsidiyen buluntuların varlığıyla dikkati çekmiştir. Bilindiği üzere obsidiyen, tarihöncesi dönemlerde farklı bölge ve kültürler arasındaki bağlantıları gösteren önemli buluntu gruplarından biridir.

Bölgede obsidiyen-kaynak-yerleşme ilişkilerine odaklı araştırmalar, hocamız Prof.Dr. Nur Balkan-Atlı'nın başkanlığında uzun yıllar (1995-2013 yılları arasında, aralıklarla) sürdürülmüştür. "Kapadokya Obsidiyen Araştırmaları" projesi dahilinde, obsidiyenin bölge içi ve dışı dağılımı ile ilgili önemli verilere ulaşılmıştır. Daha sonraki yıllarda bölgede yaptığımız "Niğde Tarihöncesi Yüzey Araştırmaları Projesi (2014-2018)" nin ana hedeflerinden biri, obsidiyenin dolaşımı ile ilgili yeni veriler elde etmek olmuştur. Sırçalıtepe yerleşmesi, bu proje dahilinde 2016 yılında tespit edilmiştir. Kazı çalışmaları, Niğde Müzesi başkanlığı ve Doç.Dr. Semra Balcı'nın bilimsel danışmanlığı ve uzmanlardan oluşan bir ekip ile üç sezon (2019-2021) sürdürülmüştür.

Kazı sezonlarının ilk iki yılında, iki alanda çalışılmıştır. Biri höyüğün tepe noktasındaki yoğun obsidiyen buluntulu alan, diğeri ise doğu yamacındaki alandır. Höyüğün tepe noktasındaki alanda, yerinde yongalandığını gösteren çok sayıda obsidiyen yongalama artığının yanı sıra aletler (kazıyıcılar, uçlar, vs.) bulunmuştur. Buluntuların yer yer cepler halinde yoğunlaşması, alanın bir obsidiyen işliğinin çöplüğü olarak yorumlanmasına neden olmuştur.

Çalışılan ikinci alan höyüğün doğu yamacındadır. Köylülerin toprak almak nedeniyle tahrip ettiği bu alanda, höyüğün tabakalanmasının anlaşılması için bir kesit yapılmaya karar verilmiş ancak yüzey toprağının hemen altından fırın kalıntıları ve iyi korunmuş tabanların açığa çıkması nedeniyle alan basamaklı açma olarak kazılmıştır. Alandan dörtgen planlı kerpiç duvarlı binaların olduğu bir mimari ve taban altına gömülmüş iskeletler açığa çıkarılmıştır. Kazı çalışmalarının üçüncü yılında, söz konusu kerpiç duvarların devamının açığa çıkarılması amacıyla, yamaç açmasının batısındaki alanda çalışılmıştır. Yan yana inşaa edilmiş, kerpiç duvarlı dörtgen mekanlar ve çöplük olarak kullanıldığı düşünülen bir alan ortaya çıkarılmıştır. Yapıların taban seviyelerine henüz ulaşamamıştır. Söz konusu mekanların, daha üstte yer alan çukurlar/ mezar çukurları tarafından yer yer bozulmuş olduğu görülmektedir. Mekanlardaki dolgu toprağı ve çöplük alanından obsidiyen yongalama ürünleri ve çeşitli aletler, yanısıra işlenmiş taşlar, öğütme taşları, işlenmiş kemikler, kemik bız ve parçaları, delikli iğneler ve boncuklar bulunmuştur.

Yerleşmede henüz sınırlı bir alanda çalışmalar yapılmış olmakla birlikte, şimdiden Neolitik dönem ve obsidiyen kullanımı ile ilgili önemli veri potansiyeli olduğunu göstermiştir.

Eşek Deresi Mağarası 2021 Yılı Çalışmaları

Çiler Altınbilek-Algül – Orkun Kayci

Mersin'in Erdemli İlçesi'nde yer alan Eşek Deresi Mağarası Orta Toros Dağları'nın güneyinde, bu dağ silsilesi içerisine uzanan vadilerden biri olan Eşek Deresi Vadisi'nde bulunmaktadır. Bu bölge mağara oluşumuna uygun karstik bir topoğrafyaya sahiptir. Bu nedenle Eşek Deresi Mağarası'nın yakın çevresinde de çok sayıda mağara ve kaya sığınağı bulunmaktadır. İlk olarak 2018 yılında Doğu Sandal Köyü sakinlerinden biri tarafından saptanan mağarada bölgede doktora çalışmalarını sürdüren O. Kayci tarafından aynı yıl bir çalışma gerçekleştirilmiş ve çok sayıda yontmataş buluntuya rastlanmıştır. Bu buluntuların içerisinde Epipaleolitik döneme ait olabilecek çok sayıda mikrolit alet ve mikro dilgi çekirdekleri de saptanmış, bu nedenle mağara, 2019 yılında Mersin ilinde başladığımız Orta Toroslar Tarihöncesi Araştırmaları başlıklı projemiz çerçevesinde yeniden ziyaret edilmiştir. Bu çalışma sırasında mağara kesitinden alınan bir hayvan kemiğinin radyokarbon tarihinin yüzey ve kesitte saptadığımız buluntular ile paralellik göstererek, kalibre edilmiş tarihlerle MÖ. 10771-10631 aralığına ait olduğu anlaşılmıştır (2 sigma, %95 olasılık, TÜBİTAK MAM). Yüzey araştırmamız sırasında Orta Toroslar'da tarihöncenin çok daha erken evrelerine, Alt/Orta Paleolitik dönemlere kadar pek çok önemli buluntu alanı ile karşılaşmış olmakla birlikte, Eşek Deresi Mağarası'ndan elde edilen tarih bölgenin şimdilik bilinen en erken mutlak tarihidir. Bu nedenle, elde edilen bu sonuçlar ile yakın bir zamana kadar bölgenin Epipaleolitik dönemde boş gibi görünmesinin nedeninin araştırma eksiklikleri olduğu anlaşılmaktadır. Mağara, Pleistosen'in sonlarına ait soğuk Genç Dryas döneminde bölgedeki topluluklar için uygun bir yaşam alanı sağlamış gibi görünmekle birlikte, Mersin ilinde bu döneme ait saptanan ilk buluntu alanıdır. Bu önemi nedeniyle geçtiğimiz yıl mağarada Mersin Arkeoloji Müzesi başkanlığında kazı çalışmalarına başlanmış ve çok önemli sonuçlar elde edilmiştir. Yüzey buluntularından da bildiğimiz üzere, mağaranın Epipaleolitik dönem sonrasında da farklı aralıklarla tekrar tekrar kullanıldığı gözlemlenmektedir. Sunumda 2021 yılı kazı çalışmalarının sonuçlarına ve mağaranın kullanım süreci ile ilgili ilk gözlemlere değinilecektir.

İkiztepe Kazılarının Dünü ve Bugünü

Aslıhan Yurtsever Beyazıt

Orta Karadeniz Bölgesi'nde Samsun İli Bafra İlçesi'nde yer alan İkiztepe yerleşmesinde 1974 yılında İstanbul Üniversitesi adına Prof. Dr. Bahadır Alkım tarafından başlatılan kazı çalışmaları, Karadeniz Arkeolojisi'nin özellikle protohistorik dönem kronolojisinin ve kültürünün anlaşılmasını sağlamıştır. Bahadır Alkım'ın vefatından sonra 1980 - 2012 yılları arasında çalışmalar Prof. Dr. Önder Bilgi tarafından devam ettirilmiştir. Türkiye'nin en uzun soluklu kazılarından biri olan İkiztepe'de 2021 yılından itibaren kazılar Doç. Dr. Aslıhan Beyazıt tarafından yeniden başlatılmıştır.

Dört tepeden oluşan İkiztepe'de şimdiye kadar kazı çalışmaları çoğunlukla Tepe I ve Tepe III'te gerçekleştirilmiştir. İkiztepe yerleşmesinde geçmiş dönem kazılarında elde edilen bulgular, İkiztepe halkının üretim teknolojisi, besin ekonomisi, dini inanışları hakkında önemli sonuçlar ortaya koymuştur. 2021 yılında kazı çalışmaları daha önceki dönemlerde az araştırılmış olan Tepe I'in kuzey kesiminde başlatılmıştır. Dört plankarede yapılan çalışmalarda alanın güneyinde Erken Tunç Çağı'na tarihlendirilen 3 mimari tabaka, kuzeyinde ise Orta Tunç Çağı'na ait olduğu anlaşılan basit toprak mezarlar ile çömlek - küp mezarlara rastlanmıştır.